

4.3. Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve vzdělávacím procesu, neboť dobré jazykové vzdělání a jazyková kultura patří k podstatným znakům všeobecné kulturnosti a vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Jazykové vyučování vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožní správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat a prosazovat výsledky svého poznávání.

Obsah vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se realizuje v oborech Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a Další cizí jazyk.

- **Český jazyk a literatura**

Dovednosti získané ve výuce Českého jazyka a literatury jsou potřebné nejen pro kvalitní jazykové vzdělání, ale jsou důležité i pro úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání. Osvojení a užívání českého jazyka jako jazyka mateřského v jeho mluvené i písemné podobě otevírá cestu k poznání a pochopení přírodních i společenských skutečností a duchovního bohatství minulosti i dneška. Vytváří se tak předpoklady k úspěšnému dorozumívání s lidmi tím, že učí interpretovat jejich vyjádření a reagovat na ně, učí však také porozumět sám sobě, své roli v různých komunikačních situacích, nalézt vlastní místo mezi vrstevníky i ve společnosti. Vede k formování hodnotové orientace a k citlivému a esteticky účinnému vnímání okolního světa i sebe sama.

V komunikační a slohové výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), číst s porozuměním, kultivovaně psát a mluvit a rozhodovat se na základě přečteného i vnímaného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni, analyzovat je a kriticky posuzovat jejich obsah. Ve vyšších ročnících se učí posuzovat a hodnotit také formální stránku textů a jejich výstavbu. Komunikační výchova nezapomíná ani na posilování digitálních kompetencí, především v práci s textovými editory a prezentačními programy.

V jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka a k poznávání a rozlišování jeho dalších forem. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Při rozvíjení potřebných znalostí a dovedností se uplatňují a prohlubují i jejich obecné intelektové dovednosti, např. dovednosti porovnávat různé jevy a jejich shody a odlišnosti, třídit je podle určitých hledisek a dospívat k zobecnění. Český jazyk se tak od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V literární výchově žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora i formulovat vlastní názory o přečteném díle. Učí se také rozlišovat literární fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

chápaní jazyka jako svébytného historického jevu, v němž se odráží historický a kulturní vývoj národa, a tedy jako důležitého sjednocujícího činitele národního společenství a jako důležitého a nezbytného nástroje celoživotního vzdělávání

rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku a jeho chápaní jako potenciálního zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství

vnímání a postupnému osvojování jazyka jako bohatého mnohotvárného prostředku k získávání a předávání informací, k vyjádření jeho potřeb i prožitků a ke sdělování názorů

zvládnutí běžných pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a rozvíjení pozitivního vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace

samostatnému získávání informací z různých zdrojů a k zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření

získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama

individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i k dalším druhům umění založených na uměleckém textu a k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání

• Cizí jazyky

Společný evropský referenční rámec pro jazyky vymezuje kompetence komunikativní (lingvistické, sociolingvistické, pragmatické) a všeobecné (předpokládající znalost sociokulturního prostředí a reálií zemí, ve kterých se studovaným jazykem hovoří) jako cílové kompetence jazykové výuky.

Úroveň A2: Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnaléhavějších potřeb.

Úroveň A1: Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci. Význam vzdělávací oblasti spočívá především v rozšiřování vědomého užívání jazyka jako základního nástroje pro rozvíjení abstraktního myšlení a v prohlubování vyjadřovacích a komunikačních schopností a dovedností vytvářejících podklad pro všestranné efektivní vzdělávání. Jazykové vyučování umožňuje žákům poznávat duchovní bohatství národa a jeho tradice. Žáci se postupně učí ovládnout nejen jazyk sám, ale především principy jeho užívání v různých komunikačních situacích (a to v mluvené i písemné podobě). Jazykové a stylizační schopnosti a dovednosti a jim odpovídající komunikační kompetence žáci rozvíjejí pod vedením učitele prostřednictvím aktivního podílu na nejrůznějších komunikačních situacích.

Vzdělávací oblast jazyka a jazykové komunikace je naplňována vzdělávacími obory: Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a Další cizí jazyk.

Ve výuce českého jazyka a literatury žáci získávají přiměřené poučení o jazyku – ve svém obsahu i rozsahu prohloubeném ve srovnání se základním vzděláváním – jako východiska ke komunikaci v různých, i náročnějších typech mluvených i psaných textů. To umožní vybudovat kompetence pro jejich recepci a produkci a pro čtení s porozuměním, jež povede k hlubokým čtenářským zážitkům. Učitel iniciuje hovory či úvahy o nich. Rozvoj těchto schopností a dovedností spolu s osvojením vymezených poznatků teoretických je důležitý nejen pro studium češtiny, ale i obecněji, neboť v jazykovém ztvárnění je uloženo mnoho poznatků a nové myšlenky se obvykle vyjadřují přirozeným jazykem.

Osvojení cizích jazyků navazuje na poznání českého jazyka a má i podobné cíle – postupné zvládnutí mluvených a psaných projevů a vytváření komplexní komunikační kompetence, jsou tu však i cíle specifické. Aktivní znalost cizích jazyků je v současné epoše nezbytná jak z hlediska globálního, neboť přispívá k účinnější mezinárodní komunikaci, tak i pro osobní potřebu žáka, protože usnadňuje přístup k informacím a k intenzivnějším osobním kontaktům, čímž umožňuje vyšší mobilitu žáka a jeho rychlejší orientaci.

V současné době je ve výuce cizích jazyků kladen důraz na zvyšování komunikační úrovně, aby žáci mohli v tomto jazyce účinně komunikovat na běžná témata, aby mohli navazovat společenské a osobní vztahy a naučili se porozumět kultuře a zvykům jiných lidí a respektovat je.

Vyučování cizím jazykům vede žáky k prohlubování komunikačních schopností získaných na základní škole (znalosti lingvistické, sociolingvistické, pragmatické).

Vzdělávání v oboru Cizí jazyk navazuje na úroveň jazykových znalostí a komunikačních dovedností odpovídajících úrovni A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, které žák získal v předchozím vzdělávání, a směřuje k dosažení úrovně B2 podle tohoto rámce. Vzdělávání v oboru Další cizí jazyk navazuje na úroveň jazykových znalostí a komunikačních dovedností odpovídajících úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, které žák získal v předchozím vzdělávání, a směřuje k dosažení úrovně B1 podle tohoto rámce.

Pokud žák nemá (žákovi není nabídnuta) možnost na škole navázat na úroveň jazykových znalostí a komunikačních dovedností získaných v předchozím vzdělávání odpovídající úrovni A1 nebo A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, vzdělává se v cizím jazyce dle nabídky školy. Vzdělávání v tomto jazyce je určeno pro absolutní začátečníky a směřuje k dosažení úrovně, kterou určuje škola dle svých možností a kterou vymezí ve svém ŠVP podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

V tomto případě ovšem musí být zachována podmínka, kdy si žák volí dva jazyky z libovolného vzdělávacího oboru tak, aby alespoň z jednoho jazyka získal jazykové znalosti a komunikační dovednosti odpovídající minimálně úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

vnímání a užívání jazyka českého i cizího jako mnohotvárného prostředku ke zpracování a následnému předávání informací, vědomostí a prožitků získaných z interakce se světem a se sebou samým, k vyjádření vlastních potřeb a k prezentaci názorů i samostatného řešení problémů a jako prostředku pro další samostatné celoživotní vzdělávání;
zvládnutí základních pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí a jejich respektování;

utváření všeobecného přehledu o společensko-historickém vývoji lidské společnosti, který napomáhá k respektu a toleranci odlišných kulturních hodnot různých jazykových komunit; porozumění sobě samému, pochopení své role v různých komunikačních situacích a k vymezení vlastního místa mezi různými komunikačními partnery;
tvořivé práci nejen s věcným, ale i s uměleckým textem, jež vede k porozumění významové výstavbě textu, k jeho posouzení z hlediska stylového, pozitivně působícího na estetickou, emocionální i etickou stránku žákovy osobnosti;
vytváření osobitého, objektivně kritického a celkově pozitivního vztahu k literatuře a k vytváření návyku individuální četby umělecké a neumělecké literatury, které se později projeví v celoživotní orientaci žáka;
formování hodnotových orientací, vkusových preferencí a k citlivému vnímání okolního světa i sebe sama.

4.3.1. Český jazyk a literatura

A) Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět český jazyk a literatura se vyučuje jako samostatný předmět ve všech ročnících gymnázia.

Časová dotace:

prima	5,5 hodin týdně
sekunda, tercie	4 hodiny týdně
kvarta, kvinta, sexta	3 hodiny týdně
septima, oktáva	4 hodiny týdně

Od primy do kvarty je v každém ročníku zařazena jedna dělená hodina, v primě další 0,5 hodiny navíc, v nichž mají žáci možnost pracovat v menších skupinách. V ostatních ročnících lze také 1 hodinu týdně vyčlenit na cvičení v půlených skupinách.

Výuka českého jazyka a literatury je tvořena třemi celky: mluvnice, literatura, sloh. Tyto celky jsou vzájemně propojeny, v praxi však žáci na nižším stupni (prima – kvarta) mají zvlášť hodiny mluvnice, hodiny literatury a hodiny slohu. Na vyšším stupni je výuka mluvnice, literatury a slohu více propojena, a to hlavně při všestranných rozborech uměleckých textů.

Výuka probíhá většinou v kmenových třídách, u vyšších ročníků je alespoň 1 hodina týdně umístěna do učebny humanitních předmětů, která je vybavena audiovizuální technikou. Nejčastější formou výuky je vyučovací hodina, v níž žáci pracují s učebnicemi a pracovními sešity, prezentují referáty, příp. kapitoly k učivu (např. na PC v Power Pointu).

V nižších ročnících zařazujeme také odborné exkurze v blízkosti školy (návštěva knihovny, beseda v knihovně, prohlídka budovy divadla, rozhlasu nebo televize - podle možností), ve vyšších ročnících pořádáme odborné exkurze „po stopách některých autorů“ (např.

Bezručova Opava, Bezručův srub v Ostravici, Wolkrův Prostějov, Fulnek a Přerov – J. A. Komenský, Jiráskův Hronov a Babiččino údolí apod.), využíváme také aktuálních nabídek kulturních programů (filmová a divadelní představení, přednášky, příležitostné výstavy apod.) organizovaných v Ostravě i mimo Ostravu.

Ve vyšších ročnících gymnázia nabízíme studentům také volitelné semináře, které nabízejí rozšiřující učivo.

Vyučující vedou žáky k tomu, aby se zapojovali do jazykových, literárních a recitačních soutěží a dalších tvůrčích aktivit.

Vzdělávání ve vyučovacím předmětu český jazyk a literatura je zaměřeno na:

- rozvíjení kultivovaného písemného i ústního projevu
- vyjádření reakcí a pocitů žáků
- pochopení role v různých komunikačních situacích
- orientaci při vnímání okolního světa i sebe sama
- porozumění různým druhům psaných i mluvených jazykových projevů
- pochopení záměru autora, hlavní myšlenky
- vnímání literatury jako specifického zdroje poznání a prožitků
- pochopení úlohy kultury v životě jedince (literatura, film, divadlo, hudba atd.)
- využívání různých zdrojů informací (slovníky, encyklopedie, katalogy, bibliografie, internet) pro rozšiřování znalostí a dovedností potřebných k dalšímu vzdělávání a sebevzdělávání

- orientaci ve světě masmédií (rozlišování relevantních a irrelevantních informací, manipulace, formy zábavy aj.)

Organizační formy a metody práce se používají podle charakteru učiva a cílů vzdělávání:

- frontální výuka
- výrazné čtení s porozuměním
- skupinová práce s textem
- samostatná práce s textem
- referáty, prezentace učiva na PC
- rétorická cvičení
- slohové práce, tvůrčí psaní
- krátkodobé projekty
- využití prostředků informačních a komunikačních technologií
- řízená diskuse
- podpora účasti v jazykových a literárních soutěžích
- odborné exkurze
- promítání filmů, návštěvy divadla, knihovny apod.

Vyučovací předmět český jazyk a literatura je úzce spjat s dějepisem (např. období Velké Moravy – misijní činnost Konstantina a Metoděje, husitství, veleslavínské období, období národního obrození), informačními a komunikačními technologiemi (komunikace prostřednictvím elektronické pošty, dodržování vžitých konvencí a pravidel – forma vhodná pro danou technologii, náležitosti apod.), hudební výchovou (lidová slovesnost, písničkáři apod.) a výtvarnou výchovou (kultura a výtvarné umění v době vzniku literárního díla, propojení psaného a mluveného projevu s výtvarným a hudebním projevem), občanskou výchovou a základy společenských věd (postoje, hodnoty, mezilidské vztahy apod.)

B) Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

1. Kompetence k učení

Učitel vede žáky k:

k plánování a organizování jejich pracovní činnosti coby prostředku pro jejich seberealizaci a osobní rozvoj

kritickému přístupu k zdrojům informací, tvořivému zpracovávání informací a jejich využívání při studiu a praxi

2. Kompetence k řešení problémů

Učitel vede žáky k:

rozpoznávání problémů, objasňování jeho podstaty, rozčlenění na části

kritické interpretaci získaných poznatků, jejich zjištění a ověření, nacházení argumentů a důkazů pro jejich tvrzení, formulování a obhajování podložených závěrů

3. Kompetence komunikativní

Učitel vede žáky k:

efektivnímu využívání dostupných prostředků komunikace s ohledem na situaci a účastníky komunikace

verbální i neverbální, včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu

používání odborného jazyka a symbolických a grafických vyjádření informací různého typu
efektivnímu využívání moderní informační technologie
prezentaci své práce i sebe sama před známým i neznámým publikem

4. Kompetence sociální a personální

Učitel vede žáky k:

aktivní spolupráci při stanovování a dosahování společných cílů

rozhodování se na základě vlastního úsudku, odolávání společenským i mediálním tlakům

5. Kompetence občanské

Učitel vede žáky k:

respektování různorodosti hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí

rozšiřování jejich poznání a chápání kulturních a duchovních hodnot, jejich spoluvytváření a ochrany

6. Kompetence pracovní a kompetence k podnikavosti

Učitel vede žáky k:

uplatňování proaktivního přístupu, vlastní iniciativě a tvořivosti; učitel vítá a podporuje inovace

7. Kompetence digitální

Učitel vede žáky k:

ovládání běžně používaných digitálních zařízení, aplikací a služeb; k jejich využívání při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; k samostatnému rozhodování, které technologie, pro jakou činnost či řešený problém použije;

získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálního obsahu, k volbě postupů, způsobů a prostředků, které odpovídají konkrétní situaci a účelu; využívání digitálních technologií, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce

C) Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

PRIMA – dotace 5 ½ + 1 ½ – povinný

TVAROSLOVÍ

výstupy	učivo
rozlišuje a určuje slovní druhy určuje mluvnické kategorie u ohebných slovních druhů rozlišuje druhy přídavných jmen určuje druhy zájmen a skloňuje je pozná číslovky, určí jejich druh a skloňuje je pozná slovesa a slovesné tvary ovládá a zdůvodňuje pravopis aktivně pracuje s kodifikačními příručkami	Opakování slovních druhů Podstatná jména Přídavná jména Zájmena Číslovky Slovesa Práce s jazykovými příručkami

SKLADBA

výstupy	učivo
ovládá a zdůvodňuje pravopis vyhledá ve větě základní skladební dvojici vyjmenuje a v textu určí rozvíjející větné členy rozliší větu jednoduchou a souvětí graficky zaznamená větu jednoduchou a správně určí větné členy	Větné členy základní a rozvíjející Věta jednoduchá Souvětí

ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA

výstupy	učivo
dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci čte nahlas s náležitým přízvukem, důrazem, tempem a pauzami, správně artikuluje	Zvuková stránka slova a věty

KOMUNIKACE A SLOH

výstupy	učivo
odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči rozumí pojmu sloh a stylistika osvojuje si základní normy písemného vyjadřování samostatně vyplní jednoduché tiskopisy rozlišuje dopis soukromý a úřední rozumí pojmu popis, vyjmenuje jazykové prostředky popisu sestaví osnovu, vypracuje popis dle osnovy, vhodně zvolí slovní zásobu jasně formuluje názor na práci spolužáků napiše výpisky a zpracuje výtah z kratšího odborného textu rozumí pojmu citace reprodukuje text vlastními slovy, vhodně zvolí slovní zásobu napiše vypravování, vymyslí název příběhu	Úvod k výuce slohu Vyplňování jednoduchých tiskopisů Dopis Popis a jeho funkce Výtah a výpisky Vypravování Základní postupy při vytváření a úpravě dokumentů v textovém editoru vlastnosti písma, styly, základy typografie, vkládání objektů Základy práce s prezentačním software tvorba snímků, vkládání objektů a jejich možnosti nastavení zásady úspěšné prezentace

účelně využívá možností textového editoru v souladu se zásadami typografie zvládne základní postup při tvorbě dokumentu v textovém editoru umí upravit vlastnosti textu použitím stylů je schopen do dokumentu vložit jednoduchý objekt (obrázek, tabulku) srozumitelně prezentuje výsledky své práce pomocí vhodného prezentačního software osvojuje si základy psaní na klávesnici	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , K , Ko	
přesahy do: Vko (prima): Zásady lidského soužití	

LITERATURA

výstupy	učivo
rozliší text prozaický, veršovaný a dramatický čte nahlas s porozuměním přednese zpaměti literární text přiměřený věku pozná bajku pozná a vypráví pohádku rozumí pojům balada, romance, bylina rozliší pověst, mýtus, kroniku a legendu pozná nonsesovou poezii pozná fantastický příběh podle svých schopností volně reprodukuje text, příp. tvoří vlastní literární text na dané téma vyjádří své pocity z přečteného textu	Základní literární pojmy Druhy umění Literární druhy - lyrika, epika, drama; literární žánr Bajky Pohádky Balady a romance Příběhy z minulosti Fantastické příběhy Čemu se báseň říká Příběhy o dětech a pro děti
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , K , PL , MV , Ko , HPPE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - KD , LV	
přesahy do: D (prima): Starověký Orient, D (prima): Starověké Řecko, Vko (prima): Zásady lidského soužití	

SEKUNDA – dotace 4 + 1 – povinný

NAUKA O VÝZNAMU SLOV

výstupy	učivo
rozlišuje mezi významem lexikálním a gramatickým rozpozná přenesená pojmenování samostatně pracuje se SSČ při určování významu slova naučí se odlišovat sousloví od volného spojení slov vysvětlí význam obrazného spojení a využije je ve vlastním projevu	Význam slova Slova jednoznačná a mnohoznačná Synonyma a homonyma Spojování slov v sousloví Frazémy

NAUKA O TVOŘENÍ SLOV

výstupy	učivo
naučí se rozlišovat jednotlivé způsoby obohacování slovní zásoby vyhledá v textu historismy, archaismy, neologismy a slova přejatá nahradí slova přejatá českými výrazy naučí se pracovat se SCS seznámí se se základními způsoby a prostředky slovotvorby podstatných jmen, přídavných jmen a sloves; využívá je pro obohacování vlastní slovní zásoby	Slovní zásoba a její obohacování Způsoby tvoření slov (odvozování, skládání, zkracování) Odvozování podstatných jmen, přídavných jmen a sloves

TVAROSLOVÍ

výstupy	učivo
upevní si správné třídění slov do slovních druhů ovládá morfologické pravopisné jevy rozliší druhy zájmen, vytváří jejich správné tvary uvědomuje si mluvnické kategorie sloves naučí se rozlišovat činný a trpný rod, aby si uvědomil, kdy je podmět konatelem děje a kdy nikoli rozlišuje neohebná slova	Slovní druhy Mluvnické kategorie sloves (slovesný rod) Neohebné slovní druhy

SKLADBA

výstupy	učivo
odliší věty dvojčlenné i s nevyjádřeným podmětem od vět jednočlenných a větných ekvivalentů; naučí se používat tyto věty ve vlastních projevech vyhledá základní větné členy; uvědomí si vyjadřování podmětu různými slovními druhy; rozlišuje druhy přísudku poznává rozvíjející větné členy - různé typy přívlastků, druhy příslovečných určení (naučí se rozlišovat kauzální vztahy) naučí se vyhledat a tvořit přístavek chápe podstatu určování vět v souvětí, odliší VH od VV naučí se využívat možností jazykových sdělení, volit mezi použitím větných členů nebo VV a kultivovat tak vlastní projev uplatní zásady syntaktického pravopisu v méně složitých souvětích	Druhy vět podle postoje mluvčího Věty dvojčlenné, jednočlenné, větné ekvivalenty Základní a rozvíjející větné členy Přístavek Druhy vedlejších vět

PRAVOPIS

výstupy	učivo
v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, morfologický a syntaktický pracuje s PČP	Pravopisná pravidla a cvičení

KOMUNIKACE A SLOH

výstupy	učivo
zvládne osnovu popisu uměleckého díla, rozdělí je na jednotlivé plány uvědomí si úlohu sloves při popisu děje výstižně vyjadřuje povahové rysy charakterizované osoby; rozliší charakteristiku přímou a nepřímou výstižně formuluje a sděluje pocity a prožitky; vnímá jazykové prostředky, které vyvolávají citovou působivost textu využívá základy studijního čtení - vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu a přehledně je uspořádá do výtahu z přečteného textu	Popis (výrobku, uměleckého díla, pracovního postupu) Charakteristika Líčení Výtah Žádost Životopis Vypravování

vnímá jazykové prostředky charakteristické pro administrativní styl naučí se sestavit žádost naučí se výstižně zachytit základní údaje ve strukturovaném životopise; uvědomí si nutnost přehlednosti, přesnosti a důležitost formální úpravy osvojí si jazyk jako prostředek ke sdělování zážitků	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , K , PL , MV , Ko , HPPE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - LV	

LITERATURA

výstupy	učivo
rozliší základní literární druhy a žánry, jednoduše a výstižně je charakterizuje, uvede jejich výrazné představitele chápe bajku jako jinotajný příběh, vysvětlí mravní poučení uvědomí si, z jakých literárních žánrů se dozvídáme o historii reprodukuje přečtený text seznámí se s významnými představiteli české literatury 19. a 20. století a jejich texty s tématem rodné země vyhledá informace v informačních zdrojích formuluje vlastní názory na umělecké dílo, ústně i písemně vyjádří dojmy ze své četby porovná různá ztvárnění téhož námětu v literárním a filmovém zpracování sdělí své pochopení básně rozpozná základní žánry a druhy lyriky, uvědomí si, co lyrické básně vyjadřují charakterizuje baladu jako žánr lyrickoepický	Bajky Příběhy z dávných dob (báje, pověsti, kroniky, legendy) Téma domova v literatuře, literární reflexe tvorby českých výtvarníků Příroda v literatuře (přátelství člověka a zvířat, přírodní lyrika) Dobrodružné příběhy, příběhy dospívajících Fantastická literatura Proměny poezie Humor v literatuře
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , PL , MV , Ko , HPPE VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - JE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - KD , LV ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - VČP	
přesahy do:	

D (sekunda): Raný středověk, D (sekunda): Vrcholný středověk, HV (sekunda): Duchovní a světské umění, VV (sekunda): Duchovní a světské umění

TERCIE – dotace 4 + 1 – povinný

OBOHACOVÁNÍ SLOVNÍ ZÁSoby

výstupy	učivo
rozliší slovotvorné a neslovotvorné způsoby obohacování slovní zásoby rozumí pojmu slovní zásoba zvládá pravopis i výslovnost přejatých slov pracuje s jazykovými příručkami	Nauka o tvoření slov Slova přejatá (pravopis, výslovnost)

TVAROSLOVÍ

výstupy	učivo
zvládá pravopis i výslovnost přejatých slov pracuje s jazykovými příručkami určí slovesný vid	Skloňování obecných jmen přejatých a cizích vlastních jmen; užití cizích vlastních jmen v textu Slovesný vid

PRAVOPIS

výstupy	učivo
pracuje s jazykovými příručkami ovládá a zdůvodňuje pravopis	Pravopis i/y v koncovkách, předpony s-, z-, vz- a předložky s/se, z/ze, skupiny bě/bje, pě, vě/vje, mě/mně

SKLADBA

výstupy	učivo
určuje základní a rozvíjející větné členy rozliší spojovací výrazy souřadící a podřadící určí významové poměry mezi hlavními větami, mezi souřadně spojenými vedlejšími větami a větnými členy graficky zaznamená souvětí rozliší souvětí souřadné a podřadné doplní čárky do souvětí, zdůvodní jejich umístění	Věta jednoduchá a souvětí Významové poměry mezi souřadně spojenými větami a větnými členy Souvětí souřadné a podřadné Spojovací výrazy v souvětí, interpunkce v souvětí Jazykové rozbory

OBECNÉ VÝKLADY O ČESKÉM JAZYCE

výstupy	učivo
rozumí pojmům indoevropský jazyk, praslovanština, staroslověnština rozdělí slovanské jazyky vyjmenuje spisovné a nespisovné jazykové útvary rozliší spisovný a nespisovný jazykový projev vhodně užívá spisovné češtiny vzhledem ke komunikačním záměrům	Slovanské jazyky Útvary českého národního jazyka a jazyková kultura

KOMUNIKACE A SLOH

výstupy	učivo
naučí se používat tzv. studijní čtení - formuluje hlavní myšlenky přečteného textu, vytvoří výpisky z textu nebo výtah interpretuje charakteristiku literárního hrdiny a tvoří charakteristiku vlastní naučí se uspořádat získané informace v textu, vytvořit jasný a srozumitelný výkladový text s dodržováním pravidel mezivětného navazování vytvoří gramaticky i věcně správný písemný projev rozliší subjektivní a objektivní sdělení naučí se kultivovaně vyjádřit své pocity využitím vhodných jazykových prostředků poznatky o líčení využívá ve vlastním tvořivém psaní naučí se zapojovat do diskuse, vyjadřovat své názory a argumentovat	Výtah Charakteristika literární postavy Výklad Líčení Úvaha Praktický řečnický výcvik
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , K , PL , MV , Ko , HPPE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - LV	
přesahy do: Vko (tercie): Komunikace mezi lidmi přesahy z: FJ (tercie): Mluvte o sobě	

LITERATURA

výstupy	učivo
uceleně reprodukuje přečtený text, vlastními slovy interpretuje smysl díla formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo rozliší základní literární druhy a žánry, uvede jejich výrazné představitele porovná různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém a filmovém zpracování vyhledá informace v informačních zdrojích vysvětlí motiv jednání literárních postav vysvětlí, jak souvisí s vyprávěným příběhem jazyk literárního díla obhájí vlastní názor na přečtený text	Hrdinové dávných dob Téma domova v literatuře Cestopisná literatura Příroda v literatuře Drama Válka v literatuře Příběhy v prozaických žánrech Milostná lyrika, spojení poezie s hudbou Fantastická literatura Humor v literatuře
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , PL , MV , HPPE VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - ES MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - KD , LV ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - VČP	
přesahy do: Vko (tercie): Člověk jako osobnost, Vko (tercie): Komunikace mezi lidmi, HV (tercie): Lidové umění a jeho projevy, HV (tercie): Dějiny hudby přesahy z: D (kvarta): 2.světová válka	

KVARTA – dotace 3 + 1 – povinný

SLOVNÍ ZÁSoba A VÝZNAM SLOVA

výstupy	učivo
dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci; uvědomí si, kdy je který jazykový prostředek vhodné použít a kdy ne - formou praktických cvičení či simulovaných situací s následnou analýzou odliší spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru a v konkrétní komunikační situaci	Slovo a sousloví Věcný význam slova Slovní zásoba - jádro, rozvoj, významové vztahy mezi slovy Vrstvy slovní zásoby

spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova, používá je adekvátně v konkrétním jazykovém projevu, analyzuje vhodnost cizích slov v médiích a jejich frekvenci samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - SaS , K , Ko MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

NAUKA O TVOŘENÍ SLOV

výstupy	učivo
dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci; uvědomí si, kdy je který jazykový prostředek vhodné použít a kdy ne - formou praktických cvičení či simulovaných situací s následnou analýzou	Stavba slova - odvozování, skládání, zkracování
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - K , Ko MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

TVAROSLOVÍ

výstupy	učivo
samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich užívání
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - Ko , ŘPRD MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

SKLADBA

výstupy	učivo
dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci; uvědomí si, kdy	Stavba věty a souvětí Druhy vět a souvětí Tvoření vět a souvětí, složitá souvětí

je který jazykový prostředek vhodné použít a kdy ne - formou praktických cvičení či simulovaných situací s následnou analýzou uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů rozliší významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí, aplikuje teoretické znalosti při výstavbě vět a souvětí, zamýšlí se nad stylistickou rolí věty či souvětí, sleduje současný způsob tvorby vět a souvětí v médiích a běžné komunikaci	Přímá a nepřímá řeč Samostatný větný člen, oslovení, vsuvka, věta neúplná Pořádek slov ve větě
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - SaS , K , Ko , ŘPRD MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

PRAVOPIS

výstupy	učivo
samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Pravopis lexikální a gramatický Vlastní jména
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - Ko , ŘPRD MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA

výstupy	učivo
v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace, sleduje současnou	Hlásky a hláskové skupiny Větný přízvuk, větná melodie

podobu jazykové normy a zamýšlí se nad ní /média, umělecká literatura, běžná komunikace/	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - K , Ko , ŘPRD MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

OBECNÉ VÝKLADY O JAZYCE

výstupy	učivo
v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace, sleduje současnou podobu jazykové normy a zamýšlí se nad ní /média, umělecká literatura, běžná komunikace/ rozliší spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití, zamýšlí se nad výskytem nespisovného jazyka ve společnosti a ten zdůvodňuje, hodnotí výskyt nespisovného jazyka v umělecké literatuře, televizi, filmu atd., jeho frekvenci a důvod uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla, vyjádří hlavní myšlenku, záměr a účel literárního díla hledá informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích pracuje s internetem jako zdrojem informací k literární problematice, hodnotí kvalitu a vhodnost podoby konkrétních odkazů	Řeč a jazyk Slovanské jazyky - vývoj, rozdělení Útvary českého jazyka Jazykověda, jazyková kultura
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - K , Ko , ŘPRD VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - JE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - PM MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	

KOMUNIKACE A SLOH

výstupy	učivo
v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči zapojí se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu, včetně tolerance k názorům opačným a naopak zdravého prosazení názoru vlastního využívá základy studijního čtení - vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát; vhodně vybere z textu klíčová slova uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Funkční styly Výklad Popis, charakteristika Vypravování Úvaha Proslov Diskuse, praktický řečnický výcvik Publicistické útvary, fejeton
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - K , Ko , ŘPRD VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA - POPŽ MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - KD MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	
přesahy z: ICTP (kvarta): Projekt, ICTH (kvarta): Projekt	

LITERATURA

výstupy	učivo
využívá základy studijního čtení - vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát; vhodně vybere z textu klíčová slova rozliší spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití, zamýšlí se nad výskytem nespisovného jazyka ve společnosti a ten zdůvodňuje, hodnotí výskyt nespisovného jazyka v umělecké literatuře, televizi, filmu atd., jeho frekvenci a důvod uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla, vyjádří hlavní myšlenku, záměr a účel literárního díla rozpozná základní rysy výrazného individuálního stylu nejen autora, ale i literární skupiny, směru; definuje dobové požadavky na literární dílo pokouší se o tvorbu vlastního literárního textu podle svých schopností a na základě osvojených znalostí literární teorie rozliší literaturu hodnotnou a konzumní, definuje obě tyto oblasti, definuje společné znaky a vzájemná prostupování prvků obou oblastí, argumentuje ve prospěch té či oné oblasti rozliší základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, postihne jejich vývoj a proměny v čase a společenských podmínkách, uvádí nejvýznamnější reprezentanty jednotlivých směrů, popř. literární skupiny porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování, hodnotí kvalitu adaptace ve vztahu k předloze; tvoří referáty či recenze na adaptace literárního díla hledá informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Chvála vypravěčství - pohádky, bajky, povídky Fejetony, memoáry - tematika vychovávání a vychovatelství /školní prostředí, mezilidské vztahy/ Divadelní a písňové texty - Osvobozené divadlo, Semafor, Lasica a Satinský, folk Poezie - výběr autorů, hledání souvislostí, básnické prostředky Vize a fantazie /SF/ Osudy - literární tvorba upřednostňující individuální lidské osudy

pracuje s internetem jako zdrojem informací k literární problematice, hodnotí kvalitu a vhodnost podoby konkrétních odkazů	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - K , PL , MV , Ko VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA - PD MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - KD , EP , PM ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA - ŽP MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , SMS , VAMS , FVM , TMS , PRT	
přesahy do: FJ (tercie): Mluvte o sobě, D (kvarta): Svět ve 2.polovině 20.století, HV (kvarta): Umělec a jeho místo ve společnosti, HV (kvarta): Dějiny hudby, VV (kvarta): Umělec a jeho místo ve společnosti, VV (kvarta): Dějiny umění	

KVINTA – dotace 3 + 1 – povinný

JAZYKOVĚDA

výstupy	učivo
rozumí pojmům indoevropský jazyk, praslovanština a staroslověnština odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační funkcí na vybraných textech vyloží základní rysy češtiny a vysvětlí vývojové tendence v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu a s oporou jazykových příruček řeší složitější případy; účinně využívá možností grafického členění textu efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet)	Obecné poučení o jazyku - jazykověda a její disciplíny, funkce jazyka (jazyk x řeč); národní jazyk a jeho útvary; příbuznost jazyků, indoevropské jazyky, slovanské jazyky; vývojové tendence českého jazyka; úzus, norma, kodifikace, kodifikační příručky Zvuková stránka jazyka - zásady spisovné výslovnosti, zvukové prostředky souvislé řeči Grafická stránka jazyka - vývoj a druhy písma; pravopisná pravidla a jejich užívání Přímá řeč - pravopis, využití v textu
přesahy do: AJ (kvinta): Mluvnice, RJ (kvinta): Mluvnice, ŠJ (kvinta): Gramatika přesahy z: La (sexta): Hláskosloví a morfologie, La (septima): Hláskosloví a morfologie	

KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA

výstupy	učivo
posoudí vhodnost/nevhodnost užití jazykových prostředků v jazykových projevech rozliší formální a neformální projev charakterizuje základní rysy mluvených a psaných útvarů odliší útvary prostěsdělovacího stylu, pozná slohový postup připraví kultivovaný projev ústní/psaný prostěsdělovacího stylu, zvolí vhodně jazykové prostředky a slohový postup volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum do mluveného projevu vhodně zapojuje nonverbální prostředky komunikace odliší a charakterizuje útvary administrativního stylu napíše žádost, úřední dopis, vytvoří další drobné administrativní útvary; uvědomuje si důležitost formální úpravy, respektuje nutnost přesnosti a přehlednosti	Jazykový styl - individuální styl, funkční styly Slohové postupy a útvary Text a styl, slohotvorní činitelé objektivní a subjektivní Text (komunikát) a komunikační situace - prostředí, účastníci komunikace, jejich role Funkce komunikátů - sebevyjádření, apel, přesvědčování, argumentace, informace apod. Míra připravenosti, oficiálnosti, formálnosti, veřejnosti komunikace, rozdíly mezi mluveným a psaným projevem Slohová charakteristika výrazových prostředků - slohově neutrální, expresivní výrazy, spisovný a nespisovný jazyk Výstavba jazykového projevu - osnova, odstavce, srozumitelnost, přehlednost, logická návaznost Styl prostěsdělovací a jeho útvary mluvené i psané Styl administrativní a jeho útvary Úřední a osobní dopis Vypravování Popis, charakteristika Rétorika (slavnostní projev, diskuse) Komunikační strategie a komunikační situace, verbální a neverbální prostředky komunikace Vlastnosti textu a principy jeho výstavby
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - PL , MV , Ko	
přesahy do: AJ (kvinta): Konverzace, FJ (kvinta): Výměna názorů, RJ (kvinta): Tematické okruhy, ŠJ (kvinta): Komunikační situace, ZSV (kvinta): Člověk a společnost přesahy z: VV (kvinta): Tvořivé a dramatické činnosti, ŠJ (kvinta): Komunikační situace, ZSV (kvinta): Člověk a společnost, ZSV (kvinta): Náboženství v životě člověka a společnosti, FJ (kvinta): Výměna názorů, FJ (kvinta): Umístění dějů na časové ose	

LITERATURA

výstupy	učivo
rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým vystihne podstatné rysy základních period vývoje české i světové literatury, významných uměleckých směrů, uvede jejich představitele a charakterizuje a interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury objasní, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí při interpretaci literárního textu uplatňuje znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech	Úvod do studia literatury : Základy literární vědy Jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla Metody interpretace textu Způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi Jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla Text a intertextovost Starověké orientální literatury Antická literatura Evropská středověká literatura Počátky literatury na našem území Česká literatura v období středověku Literatura doby husitské Renesance a humanismus ve světové a české kultuře Baroko Literatura klasicismu, osvícenství a preromantismu České národní obrození Česká literatura 30. - 40. let 19. století - vrcholná fáze NO
přesahy do: D (sexta): Vrcholný a pozdní středověk, D (sexta): Počátky novověku, D (sexta): Osvícenství, revoluce a idea svobody, modernizace společnost přesahy z: VV (kvinta): Dějiny umění, HV (kvinta): Dějiny hudby, La (septima): Kulturně-historické reálie, Ge (oktáva): Evropa	

SEXTA – dotace 3 + 1 – povinný

JAZYKOVĚDA

výstupy	učivo
v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k adresátovi, prostředí, funkci textu odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační situací	Slovní zásoba, sémantika a tvoření slov - jednotky slovní zásoby, frazeologismy, sousloví, významové vztahy mezi slovy, rozšiřování slovní zásoby Tvoření slov, obohacování slovní zásoby Tvarosloví - slovní druhy, mluvnické kategorie a tvary, současné vývojové tendence

pořizuje z textu výpisky, zpracovává výtahy, konspekty v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny	Pravopis - pravidla pro psaní předpon, přípon, koncovek Přejetá slova- stupeň zdomácnění, porozumění, pravopisné a tvaroslovné odlišnosti
přesahy do: AJ (sexta): Mluvnice, RJ (sexta): Mluvnice, ŠJ (sexta): Gramatika	

KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA

výstupy	učivo
v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k adresátovi, prostředí, funkci textu posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří jeho všestrannou analýzou odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační situací volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera a publikum; rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet) v mluveném i psaném projevu vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny	Publicistický styl a jeho útvary - psaná, mluvená publicistika Seriózní a bulvární periodika, investigativní žurnalistika Zpravodajské, analytické a beletristické žánry publicistického stylu Fejeton, reportáž, zpráva, komentovaná zpráva Monolog, dialog Zamyšlení Rétorická cvičení - přednáška, projev Komunikační strategie - volba jazykového útvaru, prostředků verbálních a neverbálních, jazyková etiketa Základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby - dle aktuálních textů Slohová charakteristika výrazových prostředků - dle aktuálních textů
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - PL , MV , Ko MEDIÁLNÍ VÝCHOVA - KČPPMS , IVMSR , TMS , MPJV , UMPVM	
přesahy do: AJ (sexta): Konverzace, NJ (sexta): Člověk mezi lidmi, RJ (sexta): Tematické okruhy, ŠJ (sexta): Komunikační situace přesahy z: VV (sexta): Tvořivé a dramatické činnosti, ŠJ (sexta): Komunikační situace, ZSV (sexta): Člověk jako jedinec, ZSV (sexta): Psychologie v každodenním životě, FJ (sexta): Vysvětlete, omluvte se, FJ (sexta): Argumentujte	

LITERATURA

výstupy	učivo
---------	-------

rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře samostatně interpretuje dramatické, filmové a televizní zpracování literárních děl vystihne podstatné rysy základních period vývoje české i světové literatury, významných uměleckých směrů, uvede jejich představitele a charakterizuje a interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury a literárního myšlení vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury světové postihne smysl textu, vysvětlí důvody a důsledky různých interpretací téhož textu, porovná je a zhodnotí, odhalí eventuální dezinterpretace textu rozliší texty spadající do oblasti tzv. literatury vážné, středního proudu a literárního braku a svůj názor argumentačně zdůvodní objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí	Česká literatura v 50. letech 19. stol. Světový a český romantismus Realismus a naturalismus ve světové literatuře Česká literatura ve 2. pol. 19. stol. - májovci, lumírovci, ruchovci, český kritický realismus v próze a dramatu Světová umělecká a literární moderna - prokletí básníci, impresionismus, symbolismus, dekadence, civilismus Česká moderna a anarchističtí buřiči Světová meziválečná próza Metody interpretace textu Způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi Jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla Text a intertextovost
přesahy z: VV (sexta): Dějiny umění, HV (sexta): Dějiny hudby, D (sexta): Vrcholný a pozdní středověk, D (sexta): Počátky novověku, D (sexta): Osvícenství, revoluce a idea svobody, modernizace společnosti, FJ (sexta): Vysvětlete, omluvte se	

SEPTIMA – dotace 4 + 1 – povinný

JAZYKOVĚDA

výstupy	učivo
využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědi a k odlišení záměru mluvčího	Skladba - druhy vět podle postoje mluvčího, zvláštnosti větné stavby, odchylky, zvuková stránka věty, věta jednoduchá, větné členy, polovětné konstrukce, souvětí, druhy vět vedlejších, významové poměry mezi větami

v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu, ovládá zásady užívání interpunkce ve větě jednoduché i v souvětí, účinně využívá možností grafického členění textu	hlavními, složitá souvětí, zvláštnosti a nepravidelnosti větné stavby Nauka o textu - komunikace, výstavba a členění textu Pravopis - interpunkce ve větě jednoduché a v souvětí
přesahy do: AJ (septima): Mluvnice, RJ (septima): Mluvnice, ŠJ (septima): Gramatika	

KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA

výstupy	učivo
ovládá zásady spisovné výslovnosti, v mluveném projevu vhodně používá zvukové prostředky řeči (modulace síly a výšky hlasu, tempo řeči, frázování, přízvuky a pauzy) využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědi a k odlišení záměru mluvčího v mluveném projevu vhodně používá nonverbálních prostředků řeči v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu, ovládá zásady užívání interpunkce ve větě jednoduché i v souvětí, účinně využívá možností grafického členění textu v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a adresátovi, vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu v mluveném i písemném projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení	Strategie k získání poznatků a informací, kritické hodnocení zdrojů informací, heuristika, práce se studijními materiály, interpretace, vzdělávací instituce (knihovny, archivy), využití IT prostředků Odborný styl a jeho útvary Výklad, úvaha, esej Rétorická cvičení - referát, diskusní příspěvek Základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby - dle aktuálních textů Slohová charakteristika výrazových prostředků - dle aktuálních textů

při tvorbě vlastního mluveného i psaného textu využívá základní principy rétoriky v projevu volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera i publikum rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří všestrannou analýzou efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet) napíše úvahu a výklad, dodrží základní pravidla příslušného stylu	
pokrytí průřezových témat OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - RSP , SaS , MV , Ko , HPPE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - LV	
přesahy do: AJ (septima): Konverzace, FJ (septima): Vyjádřete emoce, FJ (septima): Reagujte na informace, NJ (septima): Pocity, emoce, sny, přání, NJ (septima): Svět a ochrana životního prostředí, RJ (septima): Tematické okruhy, ŠJ (septima): Komunikační situace, SVS (septima): Sociální komunikace přesahy z: ŠJ (septima): Komunikační situace, SVS (septima): Sociální komunikace, (septima): konverzace, FJ (septima): Vyjádřete emoce, FJ (septima): Reagujte na informace, (septima): Konverzace	

LITERATURA

výstupy	učivo
objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu samostatně interpretuje filmové zpracování literárních děl vystihne podstatné rysy základních period vývoje české i světové literatury, významných uměleckých směrů, uvede jejich představitele a charakterizuje a	Umělecké směry počátku 20.stol. - vitalismus, futurismus, expresionismus, kubismus, dadaismus, surrealismus Světová poezie 1.pol.20.stol. Česká poezie 1. pol. 20. století - proletářská poezie, poetismus,surrealismus, reflexivní poezie 30.let Česká próza 1. poloviny 20. století - tendence a proudy,významní představitelé České drama 1. poloviny 20. století Literatura v období okupace Světová literatura a drama po roce 1945 - 1.část Metody interpretace textu

interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury vyloží postavení české literatury v kontextu literatury světové (vzájemné inspirace a odlišnosti) získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl	Způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi Jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla – Text a intertextovost Metody interpretace textu Způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi (osobní záznamy, kritika a recenze, polemiky)
přesahy z: D (septima): Evropa a svět v 2. pol. 19. stol., (septima): Umění středověku, (septima): Umění novověku, (septima): Umění starověku, FJ (septima): Vyjádřete emoce, FJ (septima): Reagujte na informace, ZeS (oktáva): Cestovní ruch a kulturní dědictví lidstva	

OKTÁVA – dotace 4 + 1 – povinný

JAZYKOVĚDA

výstupy	učivo
v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu, ovládá zásady užívání interpunkce ve větě jednoduché i v souvětí, účinně využívá možnosti grafického členění textu odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační strategií při analýze vybraných textů popíše základní rysy češtiny a vysvětlí zákonitosti jejího vývoje i současné vývojové tendence	Jazyková kultura, základní vývojové tendence současné češtiny Jazykověda a její disciplíny Opakování mluvnice a procvičování pravopisu Všestranné jazykové rozbor
přesahy z: ZSV (oktáva): Filozofie v dějinách	

KOMUNIKAČNÍ VÝCHOVA

výstupy	učivo
ovládá zásady spisovné výslovnosti, v mluveném projevu vhodně používá zvukové prostředky řeči (modulace síly a výšky hlasu, tempo řeči, frázování, přízvuky a pauzy) využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět k vhodnému vyjádření myšlenky, k účinnému dorozumívání,	Umělecký styl a jeho specifičnost Umělecké vypravování, líčení Administrativní styl - motivační dopis, strukturovaný životopis Funkční styly, slohové útvary - opakování, procvičování Rétorická cvičení - argumentace, obhajoba, řízená diskuse Základní vlastnosti textu, principy jeho výstavby - dle aktuálních textů

logickému strukturování výpovědi a k odlišení záměru mluvčího v mluveném projevu vhodně používá nonverbálních prostředků řeči v písemném projevu dodržuje zásady pravopisu, ovládá zásady užívání interpunkce ve větě jednoduché i v souvětí, účinně využívá možností grafického členění textu v písemném i mluveném projevu volí vhodné výrazové prostředky podle jejich funkce a ve vztahu k sdělovacímu záměru, k dané situaci, kontextu a adresátovi, vysvětlí a odůvodní význam slov v daném kontextu v mluveném i písemném projevu uplatňuje znalosti tvarosloví a slovotvorných a syntaktických principů českého jazyka vhodně využívá slohotvorné rozvrstvení výrazových prostředků češtiny používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti sdělení při tvorbě vlastního mluveného i psaného textu využívá základní principy rétoriky v projevu volí adekvátní komunikační strategie, zohledňuje partnera i publikum rozeznává manipulativní komunikaci a dovede se jí bránit posoudí a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří všestrannou analýzou efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů (slovníky, encyklopedie, internet) odlišuje různé variety národního jazyka a vhodně jich využívá ve svém jazykovém projevu v souladu s komunikační strategií při analýze vybraných textů popíše základní rysy češtiny a vysvětlí zákonitosti jejího vývoje i současné vývojové tendence vytvoří strukturovaný životopis a vhodným způsobem zformuluje motivační dopis napíše vypravování a popis s využitím uměleckých prostředků	Slohová charakteristika výrazových prostředků - dle aktuálních textů
pokrytí průřezových témat	

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - SaS , Ko

přesahy z:

(oktáva): Konverzace, (oktáva): Konverzace, FJ (oktáva): Reagovat na informace, názory, pocity, FJ (oktáva): Diskutovat na zadané téma, (oktáva): Konverzace

LITERATURA

výstupy	učivo
rozliší umělecký text od neuměleckého, nalezne jevy, které činí text uměleckým objasní rozdíly mezi fikčním a reálným světem a vysvětlí, jakým způsobem se reálný svět promítá do literárního textu, jaký vliv může mít svět fikce na myšlení a jednání reálných lidí na konkrétních příkladech popíše specifické prostředky básnického jazyka a objasní jejich funkci v textu rozliší a specifikuje jednotky vyprávění (časoprostor, vypravěč, postavy) a zhodnotí jejich funkci a účinek na čtenáře rozezná typy promluv a vyprávěcí způsoby a posoudí jejich funkci v konkrétním textu při interpretaci literárního textu ve všech jeho kontextech uplatňuje prohloubené znalosti o struktuře literárního textu, literárních žánrech a literárněvědných termínech identifikuje využití jednoho textu v textu jiném (intertextovost) a objasní jeho funkci a účinek na čtenáře postihne smysl textu, vysvětlí důvody a důsledky různých interpretací téhož textu, porovná je a zhodnotí, odhalí eventuální dezinterpretace textu rozliší texty spadající do oblasti tzv. literatury vážné, středního proudu a literárního braku a svůj názor argumentačně zdůvodní samostatně interpretuje dramatické, filmové a televizní zpracování literárních děl vysvětlí specifičnost vývoje české literatury a vyloží její postavení v kontextu literatury	Světová literatura a drama po roce 1945 - 2.část Česká literatura po roce 1945 - poezie, próza, drama, oficiální, exilová a samizdatová literatura, underground Současná česká literatura, aktuální literární, divadelní a filmová produkce Metody interpretace textu – interpretační postupy a konvence, význam a smysl, popis, analýza, výklad a vlastní interpretace textu; čtenářské kompetence; interpretace a přeinterpretování Způsoby vyjadřování zážitků z literárních děl a soudů nad nimi (osobní záznamy, anotace, kritika a recenze, polemiky) Jazykové, kompoziční a tematické prostředky výstavby literárního díla – tropy; figury; rytmus, rým a zvukové prostředky poezie; monolog, dialog, přímá a nepřímá řeč, nevlastní přímá a polopřímá řeč; typy kompozice; motiv, téma Text a intertextovost – kontext, vliv a způsoby mezitextového navazování a mezitextové komunikace (motto, citát, aluze), žánry založené na mezitextovém navazování (parodie, travestie, plagiát), hraniční rysy textu (předmluva, doslov, ilustrace, obálka; autorský komentář, recenze)

světové (vzájemná inspirace, příbuznost, odlišnosti a jejich příčiny) tvořivě využívá informací z odborné literatury, internetu, tisku a z dalších zdrojů, kriticky je třídí a vyhodnocuje získané schopnosti a dovednosti tvořivě využívá v produktivních činnostech rozvíjejících jeho individuální styl	
přesahy z: D (septima): Evropa a svět po roce 1945 do současnosti, Ge (oktáva): Zeměpis cestovního ruchu, ZeS (oktáva): Cestovní ruch a kulturní dědictví lidstva, ZSV (oktáva): Filozofie v dějinách, DS (oktáva): Kapitoly ze starověku, DS (oktáva): Kapitoly ze středověku, DS (oktáva): Kapitoly z novověku, DS (oktáva): Kapitoly z dějin 20. století, (oktáva): Konverzace, FJ (oktáva): Reagovat na informace, názory, pocity, FJ (oktáva): Diskutovat na zadané téma, (oktáva): Konverzace	